

Ключевые слова: ценности семейной жизни, сформированность ценностей семейной жизни, педагогические условия, старшеклассники, общеобразовательная школа-интернат.

RESEARCH OF PROBLEM FOR FORMATION OF VALUES FAMILY LIFE IN SENIOR PUPILS FROM GENERAL BOARDING SCHOOLS

L. V. Kanishevskaya

Abstract. In the article are considered results of research of problem for formation of values family life in senior pupils from general boarding schools. Revealed the specific of formation values of family life in general boarding schools, identified the the criteria and indicators of formation for values family life. Author is determined pedagogical conditions of family life values in general boarding schools: the process of training teachers from general boarding schools to form the values of family life in general boarding school; semantic and methodological support of the process of forming the values of family life in general boarding schools; construction of interaction between teachers and seniors from general boarding schools through educational support.

Keywords: values of family life, values of formation of family life, pedagogical conditions, general boarding school.

УДК 378.14:005:339.54

ДІЛОВЕ СПІЛКУВАННЯ В СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

С.Г. КАЧМАРЧИК, старший викладач
кафедри англійської філології, здобувач

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: lanochka_25@rambler.ru

Анотація. Сучасний фахівець повинен володіти комунікативною компетенцією, щоб через поліпшення міжособистісних відносин забезпечувати спільну продуктивну діяльність, використовуючи конструктивні стратегії компромісу і співпраці. У статті представлені основні теоретико-методологічні підходи до формування комунікативної грамотності у майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності. Також автор зазначає, що практика професійної підготовки фахівців у сфері менеджменту ЗЕД показує, що в процесі навчання недостатньо використовуються можливості іноземної мови для формування навичок ділового спілкування, хоча вона має великий потенціал в плані ділового спілкування. У статті розглянуто деякі норми, правила, вимоги ділової етики і зроблено висновок про те, що в основі ділового спілкування лежить певне коло закономірностей, якими повинен опанувати фахівець з менеджменту ЗЕД. Також автор у статті виділяє перспективні методики формування комунікативної компетентності, а саме: тренінгові технології навчання, ігрові технології, методи проблемного навчання, наскрізні програми навчання модульного типу, що включають кілька дисциплін, ситуативно-обумовлене навчання, комунікативно-орієнтовані вправи та ін.

Ключові слова: компетентність, комунікативна грамотність, соціалізація особистості, соціальна взаємодія, ділове спілкування, менеджер зовнішньоекономічної діяльності.

Актуальність (Introduction). Як показує аналіз, до однієї з ключових компетенцій дослідники відносять комунікативну компетенцію. І це не випадково, так як різноманіття

© С. Г. Качмарчик, 2016

проявів сучасної дійсності, потреба в постійній адаптації до нових умов життя, у нових технологіях сучасного виробництва, різнобічна взаємодія з різного роду партнерами, розуміння нових форм відносин, що складаються між людьми в усьому світі, пошук консенсусів для вирішення глобальних проблем – все це вимагає від людини мудрої і гнучкої поведінки, високої функціональної, професійної, інформаційної та, перш за все, комунікативної грамотності. Відповідно до цього, сучасна людина повинна володіти комунікативною компетенцією, щоб через поліпшення міжособистісних відносин забезпечувати спільну продуктивну діяльність, використовуючи конструктивні стратегії компромісу і співпраці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій (Analysis of recent researches and publications). Проблеми соціалізації особистості дуже актуальні і складні для розуміння. Існує безліч підходів до соціалізації особистості як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників (Е. Дюркгейм, А. Інкельс, Д. Мід, Т. Парсонс, В. Сластьонін, А. Мудрик, А. Петровський, Г. Андрєєва).

Соціалізація людини – входження в колектив – породила потребу більш точної координації зусиль щодо захисту роду, виконання колективної діяльності, що, в свою чергу, призвело до інтенсифікації процесів спілкування. Спілкування стало невіддільне від соціальної діяльності людини, стало засобом його здійснення.

Основні соціальні новоутворення з'являються в трудовій та громадській діяльності, а саме при створенні, використанні та передачі іншим людям нових культурних цінностей. Отже, для організації оптимального процесу навчання необхідно враховувати різні аспекти соціалізації.

Результати численних наукових і практичних досліджень свідчать про те, що майже вся діяльність менеджера ЗЕД пов'язана з діловим спілкуванням, в тому числі іншомовним. Очевидно, що для результатів комунікативної діяльності необхідне формування певних навичок ділового спілкування, які є першочерговими для професійної комунікативної діяльності менеджера в сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Мета (Purpose) даної статті полягає у дослідженні та аналізі стану проблеми розвитку ділового спілкування в структурі професійної компетентності майбутніх менеджерів ЗЕД.

Методи (Methods). У процесі дослідження було застосовано аналіз наукової літератури з метою дослідження сутності та формування ділового спілкування в структурі професійної компетентності майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності. Для дослідження було використано значну кількість інформаційних джерел, основу яких становлять фундаментальні положення зарубіжних та вітчизняних вчених про базові складові комунікативної компетентності.

Результати (Results). Оскільки комунікативна компетенція є здатністю іноземця вирішувати мовними засобами ті чи інші комунікативні завдання в різних ситуаціях спілкування, то в методичному аспекті, поняття комунікативної компетенції включає в себе наступні базові складові:

- знання одиниць мови та правил їх з'єднання, вміння ними користуватися (мовна компетенція);
- знання системи мови, її структури, що передбачає знання понятійного, категоріального апарату науки про мову (лінгвістична компетенція); вміння співвідносити мовні засоби з завданнями, цілями і умовами спілкування (мовна компетенція);
- знання про релігії, побут, звичаї, традиції, історію і мистецтво народу, що є надбанням переважної більшості носіїв мови (лінгвокраїнознавча компетенція для іноземних студентів, які навчаються у вищих навчальних закладах культури);
- знання професійної лексики і вміння її використовувати в конкретних комунікативних актах і навчально-науковій та професійній сферах. Один із засобів досягнення соціокультурної компетенції – це використання ситуативно обумовленого навчання мови за допомогою комунікативно орієнтованих вправ.

Під культурою ділового спілкування розуміємо сукупність умінь, що забезпечують ефективність професійної діяльності, серед яких головним є вміння міжкультурної взаємодії, вміння виявляти цікавість до людини, вміння розуміти її емоційний стан, вміння об'єктивно оцінювати її намір, здатність думки, вміння вирішувати проблемні ситуації на основі суб'єктивного їх сприйняття. Але при діловому спілкуванні треба враховувати певні норми, закономірності, правила ділової етики. Треба з повагою ставитися до ділового партнера, якщо він є представником іншої культури. У культуру входить сукупність звичаїв, традицій, норм і правил поведінки.

Формування та розвиток у студентів зовнішньоекономічного профілю комунікативної компетенції забезпечує в подальшому успішне професійне спілкування, а, отже, і професійну діяльність в цілому. Комунікативна компетенція передбачає вміння користуватися слуханням, говорінням, читанням, листом як природним засобом спілкування.

Комунікативна компетенція майбутніх менеджерів ЗЕД взаємопов'язана з системою знань про культуру країни мови, що вивчається. Мотивація у навчанні студентів також тут відіграє не останню роль, тож багато залежить від потреб отримання студентами освіти за обраною спеціальністю. Іншими словами, система знань про країну досліджуваної мови є складовою частиною предмета "іноземна мова", що задовольняє комунікативні потреби студентів.

Професійна компетенція – рівень фонових знань фахівця, що володіє досить великою кількістю еталонів в певній галузі знань, отриманих в результаті смислової обробки інформації блоків автентичного іншомовного тексту, що представляють професійно-орієнтовану освіту.

На сучасному етапі розвитку суспільства спілкуванню відводиться величезна роль. У спілкуванні і за допомогою нього відбувається засвоєння людиною структури і організації суспільства, соціальних норм поведінки, прийнятих форм зв'язку, мови і культури. Все це складові соціалізації людини.

Засобами спілкування соціум у всіх формах відтворює і організовує себе. Вироблення норм взаємодії, правил, що регулюють трудову діяльність, соціальні ролі – все це є результатом спілкування і формами соціальної взаємодії.

Формування навичок ділового спілкування майбутнього менеджера ЗЕД ми визначаємо як складний динамічний процес побудови навичок шляхом навчання, що характеризується поетапною відпрацьованістю елементів розумових дій і реалізацією трьох основних функцій ділового спілкування: когнітивної, афективної і регулятивної, що сприяють успішній міжособистісній взаємодії і продуктивній співпраці ділових партнерів в сфері зовнішньоекономічної діяльності з освоєнням ділової мови для вирішення професійних завдань, до яких відноситься формування основних мовних навичок, а також навичок ділової комунікації.

Сукупність навичок ділового спілкування фахівців із зовнішньоекономічної діяльності можна представити таким взаємопов'язаним рядом:

1. Навички, пов'язані з реалізацією когнітивної функції ділового спілкування: навички використання вербальних і невербальних засобів спілкування; навички передачі інтелектуального і емоційного змісту повідомлення (виступу в різноманітних ситуаціях – під час презентацій, переговорів, ділових бесід та ін.; ораторські навички; навички складання письмових текстів, тобто ділових листів, звітів, меморандумів, факсимільних повідомлень і ін.); навички отримання емоційного та інтелектуального змісту повідомлення (навички слухача, тобто вміння отримувати інформацію); навички визначення змісту ділової інформації, сприйняття і розуміння партнера по його вербальній і невербальній поведінці і адекватній інтерпретації інформації; навички ділової комунікації на різних рівнях спілкування (керівник – підлеглий, діловий партнер, інвестор, представник регіональної адміністрації та ін.); навички розуміння психологічних властивостей ділового партнера, протистояння стереотипам сприйняття іншої людини.

2. Навички, пов'язані з реалізацією афективної функції ділового спілкування:

навички формування міжособистісних відносин на різних рівнях спілкування; навички формування міжособистісних відносин всередині групи; навички формування міжособистісних відносин між групою і зовнішнім середовищем; навички організації різних форм зовнішньоекономічної діяльності (реалізація проекту, оформлення замовлення, робота з претензіями та скаргами клієнтів); навички адекватної поведінки в ситуаціях конкуренції, конфлікту, згоди, пристосування та ін.

3. Навички, пов'язані з реалізацією регулятивної функції ділового спілкування: навички управління власною поведінкою і поведінкою інших учасників спілкування, прояви емоційної культури, регулювання своїх почуттів і психічних станів у зв'язку з впливом факторів зовнішнього середовища; навик розуміння норм і цінностей інших соціальних груп і культур; навик розподіляти увагу і підтримувати її стійкість; навички організації групової діяльності, забезпечення атмосфери співпраці; аналіз вчинків учасників спілкування.

Аналіз практики викладання англійської мови на факультеті аграрного менеджменту показав, що в процесі навчання недостатньо використовуються можливості іноземної мови для формування навичок ділового спілкування; випускники вузу зазначають труднощі у здійсненні ділового спілкування в багатопланових професійних ситуаціях, коли потрібні не тільки знання мовних і поведінкових правил етикету, але й управління своїм емоційним станом, в той час як іноземна мова має великий потенціал в плані формування у майбутніх фахівців навичок ділового спілкування. Тому готовність до здійснення ділового спілкування можна вважати основним проявом компетентнісного підходу в професійній підготовці майбутніх менеджерів ЗЕД. Специфіка навчання ділового іншомовного спілкування майбутніх менеджерів ЗЕД полягає в тому, що в процесі такого навчання у студентів будуть розвиватися не тільки вміння користуватися діловим мовленням як засобом спілкування, а й професійні навички і вміння, необхідні їм у майбутній професійній управлінській діяльності.

Проте, на жаль, невідповідність рівня управлінської освіти сучасним вимогам, слабо розвинена система навчання іноземної мови як засіб професійного спілкування менеджерів ЗЕД, відсутність наукових досліджень в даній області, недостатня опора на зарубіжний досвід призводять до того, що вектор навчання менеджерів ЗЕД спрямований тільки на формування у них професійних знань, умінь і навичок, не враховуючи мовної підготовки.

Формування навичок ділового спілкування іноземною мовою можливо в тому випадку, якщо паралельно ми формуємо психологічно значущі якості для фахівців управлінського профілю. Процес вдосконалення комунікативної компетентності не можна відривати від загального розвитку особистості. Засоби регуляції комунікативних актів є невід'ємною частиною людської культури, а їх привласнення і збагачення відбувається за тими ж законами, що і освоєння і примноження культурної спадщини в цілому. Суспільство не тільки ставить перед індивідом проблеми (в тому числі і комунікативні), але і надає можливість навчитися їх вирішувати.

Ми набуваємо комунікативний досвід не тільки при безпосередній взаємодії з іншими людьми. З літератури, кінофільмів, інших каналів масової комунікації людина отримує відомості про характер комунікативних ситуацій, проблеми міжособистісної взаємодії та способи їх вирішення. Розроблені фахівцями програми формування та розвитку комунікативного потенціалу особистості, хоч би які вони були досконалі, не можуть замінити "природного" залучення індивіда до комунікативної культури суспільства. Їх єдина мета повинна бути не стільки заміна природного досвіду іншим, більш ефективним, а організація, точніше допомога в самоорганізації найбільш ефективних способів освоєння багатства нашої комунікативної культури.

Отже, ділове спілкування є необхідною частиною людського життя, найважливішим видом відносин між людьми. На сьогоднішній день ділові переговори відіграють досить важливу роль в політичній і комерційній діяльності. Знання основних правил діло-

вого спілкування сприяє встановленню також і міжособистісних відносин всередині колективу, керівниками фірм, співпраці і партнерства. Вічним і одним з головних регуляторів цих відносин виступають етичні норми, в яких виражені наші уявлення про добро і зло, справедливість і несправедливість, правильність або неправильність вчинків людей. І спілкуючись в діловій співпраці зі своїми підлеглими, начальником або колегами, кожен так чи інакше, свідомо чи спонтанно спирається на ці подання. Але в залежності від того, як людина розуміє моральні норми, який зміст в них вкладає, в якій мірі вона взагалі їх враховує в спілкуванні, вона може як полегшити собі ділове спілкування, зробити його більш ефективним, допомогти у вирішенні поставлених завдань і досягненні цілей, так і ускладнити це спілкування або навіть зробити його неможливим.

Формування навичок ділового спілкування майбутніх менеджерів в процесі навчання іноземної мови буде результативним, якщо: виявлено сутність, структура і зміст навичок ділового спілкування майбутніх фахівців, що дозволяють визначити механізм і динаміку процесу їх формування; визначено критерії та рівні сформованості навичок ділового спілкування майбутніх менеджерів ЗЕД; сконструйована і впроваджена в систему професійної підготовки менеджерів ЗЕД модель формування у них навичок ділового спілкування в процесі вивчення іноземної мови; визначений комплекс педагогічних умов реалізації даної моделі в процесі професійної підготовки.

Висновки і перспективи (Discussion). Таким чином, коротко розглянувши деякі норми, правила, вимоги ділової етики, можна зробити висновок про те, що в основі ділового спілкування лежить певне коло закономірностей, якими повинен опанувати фахівець з менеджменту ЗЕД.

Грунтуючись на проведеному вивченні психолого-педагогічної літератури, структури, типології, складових компонентів, цілей, функцій ділового спілкування, ми можемо визначити навички ділового спілкування майбутнього менеджера ЗЕД як автоматичні компоненти свідомої комунікативної діяльності, що сприяють успішній міжособистісній взаємодії і продуктивній співпраці ділових партнерів в сфері зовнішньоекономічної діяльності. При цьому навички ділової комунікації виступають як складові комунікативної компетентності менеджера ЗЕД.

Для реалізації процесу формування навичок ділового спілкування майбутніх менеджерів ЗЕД необхідно удосконалювати традиційні педагогічні методи, а також розробляти і впроваджувати інноваційні підходи, спрямовані на розвиток навичок ділового спілкування, які залишаються нереалізованими через відсутність спеціально організованої навчальної та розвиваючої практики. Перспективними в цьому плані видаються тренінгові технології навчання, ігрові технології, методи проблемного навчання, наскрізні програми навчання модульного типу, що включають кілька дисциплін, ситуативно-обумовлене навчання, комунікативно-орієнтовані вправи та ін. Системне використання даних форм і методів навчання в процесі вивчення іноземним мовам підвищує ефективність формування навичок ділового спілкування у майбутніх менеджерів ЗЕД на всіх етапах професійного навчання.

Список використаних джерел

1. Громова Н. М. Межкультурное деловое общение в сфере международного сотрудничества: Межкультурные контакты // Внешнеэкономический бюллетень. – 2001. – № 10. – С. 64 – 69.
2. Зягвязинский В. И. Методология и методы психолого-педагогического исследования. – М.: Академия, 2007. – 207 с.
3. Казарцева О. М. Культура речевого общения: теория и практика обучения. – М.: Флинта; Наука, 2003. – 496 с.
4. Колтунова М. В. Ділове спілкування: Норми, риторика, етика. – К.: Логос, 2005. – 312 с.
5. Леонов Н. И. Психология делового общения. – М.: Изд-во Моск. Психолого-

References

1. Gromova, N. M. (2001). Mezhkulturnoe delovoe obshhenie v sfere mezhnatsionalnogo sotrudnichestva: Mezhkulturnye kontakty [Intercultural business communication in sphere of interethnic cooperation]. Moscow, 64 – 69.
2. Ziagviazinskij, V. I. (2007) Metodologiya i metody psichologo-pedagogicheskogo issledovaniia [Methodology and methods of psychologic and pedagogic research]. Moscow, – 207.
3. Kazarceva, O. M. (2003) Kultura rechevogo obshheniia: teoriia i praktika obucheniiia [Culture of verbal communication: theory and practice of studying]. Moscow, 496.
4. Koltunova, M. V. (2005) Dilove spilkuvaniia: Normy, rytoryka, etyka [Business communication: Norms, rhetoric and ethics]. Kyiv, 312.
5. Leonov, N. I. (2005) Psichologiya delovogo obshheniia [Psychology of business communication]. Institute of Psychology and Social Sciences. Voronezh, 256.

ДЕЛОВОЕ ОБЩЕНИЕ В СТРУКТУРЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ МЕНЕДЖЕРОВ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

С.Г. Качмарчик

Аннотация. Современный специалист должен обладать коммуникативной компетенцией, чтобы через улучшение межличностных отношений обеспечивать совместную продуктивную деятельность, используя конструктивные стратегии компромисса и сотрудничества. В статье представлены основные теоретико-методологические подходы к формированию коммуникативной грамотности у будущих менеджеров внешнеэкономической деятельности.

Ключевые слова: компетентность, коммуникативная грамотность, социализация личности, социальное взаимодействие, деловое общение, менеджер внешнеэкономической деятельности.

BUSINESS COMMUNICATION IN THE STRUCTURE OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF THE FUTURE MANAGERS OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITIES

S.G. Kachmarchyk

Abstract. The modern specialist should possess communicative competence that by improving interpersonal relationships he will be able to provide joint productive activity, using constructive strategies of compromise and cooperation. The article shows the main theoretical and methodological approaches to formation of communicative literacy of future managers of foreign economic activity.

Keywords: competence, communicative literacy, socialization, social interaction, business communication, manager of foreign economic activity.

УДК141.32 (477):008

«ДІМ»-«ПОЛЕ»-«ХРАМ» ЯК ЕКЗИСТЕНЦІАЛИ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Н.Д.Ковальчук, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії
Київський університет імені Бориса Грінченка

E-mail: n.kovalchuk@kubg.edu.ua

Анотація. Мета роботи: Є концептуалізація нового бачення сутності української культури. Методологія дослідження полягає в застосуванні методу архетипів, тобто символічних інваріантів культурного роз-